

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

A. RAAHAUGE

Krigsoplevelser til Søs

O. LOHSES FORLAG, EFTF.

2. 9. 1941

**KRIGSOPLEVELSER
TIL SØS**

A. RAAHAUGE

Kaptajn i D. P. D. S.

KRIGSOLEVELSER TIL SØS

KØBENHAVN
O. LOHSES FORLAG / EFTF.
1946

Sælges til Fordel for
„Indenlandsk Sømandsmission“

Den 30. Januar 1940 afsejlede S/S »Tyr« fra Esbjerg til Grimsby med en Ladning Flæsk, Smør og Æg. Ifølge en Overenskomst imellem den danske og den tyske Regering skulde Smørbaadene have Lov til at sejle uhindret til England, naar der blev givet Garantier for, at der ingen Kontrabande fandtes i Lasterne, og at Skibene ved Siden af det maledede Dannebrog paa Skibssiderne ogsaa skulde have et hvidt Malteserkors paa blaa Bund.

Og som Erstatning for at opfylde Folkerettens Bestemmelser skulde Tyskerne have en langfristet Kredit paa de Landbrugseksportvarer, de fik fra os.

Vi skulde følges med S/S »Alexandra« for om muligt i paakommende Tilfælde at være til Hjælp for hinanden.

Vi skulde sejle følgende Rute: Fra Esbjerg op igennem Slugen i Horns Rev, derefter langs Jyllands Vestkyst tværs over Skagerak og langs Norges Vestkyst til ud for Stavanger, hvorfra Kursen skulde sættes over til Ørkneyøerne og derfra ned langs den skotske og engelske Østkyst indenfor et Minefelt, som Englænderne havde lagt langs deres Kyst.

Da vi havde passeret Horns Rev, blev vi overhalet af en tysk Forpostbaad, som undersøgte vore Papirer paa Lasten, hvorefter han lod os passere med et ironisk Ønske om en lykkelig Rejse.

Vejret var til at begynde med fint; men i Løbet af Dagen blæste det op til en S. O. Snestorm, der holdt sig i flere Dage.

Da vi efter to Dages Sejlads i en Klaring fik Landkending af Ørkneyøerne, og det var umuligt i den svære Sø og haarde S. O. Storm at holde paa Kap Ratty, drejede vi Skibene til for Natten. Kort efter at vi havde drejet til, kom de to danske Dampere S/S »England« og S/S »Fredensborg« tæt Agten om os i Snestormen. De to Skibe naaede aldrig Havn, idet de blev torpederet af en tysk Undervandsbaad samme Nat, og Besætningerne omkom i den svære Sø og det haarde Vejr. Der blev dog vistnok reddet een Mand.

Den næste Dag holdt vi ned langs Skotlands Østkyst, og om Morgenen den 3. Februar Kl. godt 9 passerede vi Langstone Fyr.

Kl. 9,20 blev vi overfløjet af to tyske Henkel Flyvemaskiner, der fyrede paa os med deres Maskinkanoner. Vi var nu klar over, hvad der ventede os til trods for alle Overenskomster og paamaalede Neutralitetsmærker. Jeg lod straks Frivagten kalde paa Dækket og lod 2den Styrmand, der var Telegrafist, afgive Nød-signaler og meddele vor Position, samt at vi blev angrebet af to tyske Bombemaskiner.

Efter at de havde beskudt os under to Overflyvninger, og mit arme Mandskab havde maattet styrte fra For til Agter og forsøge at søge Dækning bag Ventililer, Dækshuse osv., kom den ene Maskine ind over os agter fra. Jeg havde da alt et Par Minutter før paa Grund af en indre Tilskyndelse slaaet Stop paa Maskintelegraf. Til trods for at jeg forsøgte ud fra Fornuftgrunde at fortælle mig selv, at med »Fuld Fart« havde jeg bedre Muligheder for at klare den ved at zigzagge med Skibet i Kursen, saa slog jeg

dog Stop. Og det viste sig, at vi paa den Vis paa en forunderlig Maade blev reddede; thi da Maskinen i lav Højde fløj over Skibet, lod den en Bombe falde, som ramte Vandet ca. 10 Meter foran »Tyr«s Forstavn, og som rystede Skibet voldsomt. Kort efter kom den igen agter fra. Jeg havde imidlertid slaaet »Fuld Kraft frem« paa Maskintelegrafan kort efter det første Angreb paa »Tyr«, saa den skød nu ret god Fart. Flyveren har imidlertid antaget, at vi ikke gjorde mere Fart end ved det første Angreb, hvorfor han lod Bomberne falde for tidligt, saa at de faldt c. 5 à 6 Meter agten for os. Der rejste sig et mægtigt Vandbjerg, som krængede Skibet helt over, og ved den voldsomme Eksplosion blev Skibet slaaet læk. Den næste Gang han kom igen, kom han ikke flyvende langs med os, men kom ind over os agten for tværs. Da jeg saa det, raabte jeg til Herren, om han vilde styre mit Skib; thi jeg forstod, at nu skulde vi rammes. Jeg lod Rattet løbe frit, det løb Bagbord over, hvorfor jeg straks efter lagde det haardt Styrbord, hvorefter »Tyr« drejede og sejlede i en Rundbue. Og Bomben faldt netop i denne tomme Rundbue. Vi var atter ved Guds Almagt bleven fri for en Fuldtræffer; thi havde vi sejlet lige ud, var vi blevet ramt midtskibs.

Derefter blev der endnu kastet syv Bomber efter os, foruden at Flyverne hele Tiden fyrede efter os med deres Maskingeværer; men det var, som om Gud havde sat en tæt Englevagt om os; thi Bomberne faldt længere og længere fra os, og deres Maskingeværild ramte ingen af mit stakkels Mandskab, der maatte springe fra den ene Side af Dækket til den anden for at søge Dækning for den morderiske Maskingeværild. Det var langt fra let at komme i Dækning i en Fart;

thi det blæste endnu haardt, og der stod en svær Sø, hvorfor Skibet slingrede voldsomt.

Efter en god halv Time kom saa endelig tre engelske Jagermaskiner, som tog Kampen op mod de tyske Bombemaskiner, hvoraf den ene ret hurtig blev skudt ned og forsvandt i Havet, medens den anden i stærkt havareret Tilstand forsvandt i S. O. Retning.

Det havde været en frygtelig Time for os, og da vi nu atter kunde sejle vor Kurs, overlod jeg Tjenesten paa Broen til Styrmanden; thi jeg følte, at jeg maatte i Stilhed for rigtig at kunne takke min Gud for hans underfulde Hjælp og Redning.

Men da jeg kom ned i mit Kammer, saa kom Fristeren til mig med den Tanke: Hvordan vil du faa dine Folk til at se paa denne vidunderlige Redning for os alle, tror du, de vil vide af, at det var en almægtig Gud, som havde sat sin Englevagt om Skibet? Nej, jeg begyndte at tvivle paa det. Men da faldt mit Blik paa min Bibel, der laa paa mit Skrivebord; jeg tog den og slog tilfældigt op paa Davids 124. Salme:

Havde Herren ej været med os — saa sig Israel — havde Herren ej været med os, da Mennesker rejste sig mod os, saa havde de slugt os levende, da deres Vrede optændtes mod os; saa havde Vandene overskyldet os, en Strøm var gaaet over vor Sjæl, over vor Sjæl var de gaaet, de vilde Vande. Lovet være Herren, som ej gav os hen, deres Tænder til Rov! Vor Sjæl slap fri som en Fugl af Fuglefængerens Snare, Snaren reves sønder, og vi slap fri. Vor Hjælp er Herrens Navn, Himlens og Jordens Skaber.

Denne Salme sagde mig mere end noget andet, hvad jeg skulde sige over for mine Folk; thi den fortalte

mig Ord for Ord, hvordan det netop var gaaet os, og jeg vidste nu, hvad jeg skulde sige til mine Folk; thi som der staar i det 6te Vers: »Lovet være Herren, som ikke gav os til Rov for deres Tænder«. Ja, det var det store, der var sket for S/S »Tyr«s Besætning. Herren gav os ikke til Rov for det brutale tyske Angreb. Og jeg kunde samle mine Folk om Herrens rige og store Løfter. Særlig her i den 124. Salme havde Herren vist, at han holder sine Løfter, om vi blot selv vilde leve og stole paa hans Ord.

*

Da vi i Septbr. 1941 laa med S/S »Olaf« i Emden, var jeg en Eftermiddag i Land. Der blev Luftalarm, og kort efter begyndte Bomberne at falde. Vi blev straks af en Politibetjent jaget ned i Beskyttelsesrum. Det Beskyttelsesrum, jeg kom ned i, var en Vinkælder under et gammelt Patricierhus fra Aar 1601. Vi var naturligvis en ret blandet Flok, der saaledes blev stuvet sammen i denne Kælder; det var dog især Husmødre, som havde staaet i Kø uden for de forskellige Forretninger. Da jeg gerne vilde se lidt af Folkelivet, kom jeg ret sent ned i Kælderen, og da var alle Siddepladser optaget. Men paa en Bænk, hvor en Kvinde paa ca. 25 Aar sad, var der ingen, som vilde sidde, skønt der var en Plads ledig ved Siden af hende, og jeg opdagede snart Grunden; thi hun havde paa sin Jaket paasyet »Jødestjernen«. Jeg lod som ingen Ting og satte mig ved Siden af hende. Da de andre Kvinder af mit Danebrogsflag i Kraveopslaget kunde se, at jeg var Dansker, begyndte de at tale til mig om Danmark, og hvor godt vi havde det. Til at

begynde med svarede jeg kun naa og ja; men saa greb jeg Lejligheden til at søge at faa den unge jødiske Kvinde med ind i Samtalen. Men det viste sig næsten at være umuligt; thi henvendte jeg mig til hende, blev alle de tyske Madammer tavse og saa misbilligende paa mig. Og jeg kunde se, at den unge Jødinde følte sig pinligt berørt; thi de isolerede hende fuldstændig. Jeg var rasende og bed alle de tyske Madammer af, naar de spurgte om et eller andet.

Efter en Times Luftalarm blev der blæst af, og vi kunde atter komme op i fri Luft. Men da vi skulde gaa op ad den gamle Kældertrappe, var der ingen, som vilde gaa ved Siden af den unge Jødinde, ja, endog Trappetrinet foran og bagved hende var tomt, til trods for at der var Trængsel. Jeg arbejdede mig demonstrativt op ved Siden af hende og sagde til hende: »Jeg skammer mig, Frøken, over disse Menneskers modbydelige Opførsel imod Dem, men tro mig, uden for Tysklands Grænser vil De og Deres heller ikke blive saadan behandlet; thi De er jo dog et Menneske lige saa godt som vi andre.« Hun bøjede Hovedet og hviskede en Tak.

Vi kom nu op paa Gaden, og jeg vilde give hende Haanden til Farvel. Men hun sagde: »Pas paa, min Herre, alle ser efter Dem.« Jeg smilte og sagde: »Ja, det maa de godt; thi jeg er Dansker, og vi Danskere ser ikke ned paa nogen anden.« Hendes Øjne stod nu fulde af Taarer, og hun sagde: »Hvad bringer Dem til det?« Jeg svarede: »Jeg haaber, vor største Grund er den, at fra Jødefolket fik vi vor Frelser Jesus Kristus, og alene, fordi Jesus var en Jøde, staar vi i stor Taknemmelighedsgæld til Eder.« Da bøjede hun Hovedet og gav mig med frygtsumme Sideblik sin Haand til Farvel, samtidig med at hun hviskede: »Om

vi dog ogsaa maatte lære Kristus at kende!« hvorefter hun skyndte sig bort, fordi en Del Mennesker havde samlet sig om os.

*

Søndag den 1. Febr. 1941 ankóm vi til Königsberg med S/S »Taarnholm«. Kort efter Skibets Ankomst kom Gestapos Sjøpolitiafdeling om Bord, og efter at Politifolkene kritisk havde gennemgaaet Skibet for Blindpassagerer og kommunistiske Blade, og Politiofficererne derefter skulde til at udskrive Pas til Besætningen, gav de mig et Cirkulære. Jeg troede, det var et Cirkulære om Ro og Orden; men jeg blev hurtigt klar over, at det var et Opraab om »Winterhilfe«, og det var undertegnet af Politipræsidenten. Jeg gav Pasofficeren det tilbage med en Bemærkning om, at det vedkom jo ikke et dansk Skib, og vi havde tilmed Nød nok hjemme i Danmark at afhjælpe. »Nok muligt,« svarede han, »men Politipræsidenten forventer, at De som Skibets Fører anbefaler Opraabet til Deres Folk, naar de kommer hen for at modtage deres Pas.« »Nej,« svarede jeg »det hverken kan eller vil jeg gøre som dansk Skibsfører.« De tre Politimænd fnøs og beordrede dem af Besætningen, der ønskede Pas, til at møde omgaaende i Kahytten.

Jeg kaldte paa 2. Styrmanden, for at han kunde give Besætningen Besked. Jeg lagde godt Mærke til, at Hovmesteren trak Styrmanden til Side ude i Kahytsgangen og fortalte ham en Del, da han gik for at hente Folkene. Kort efter kom en Matros og en Fyrbøder. »Er der ikke flere, der vil have Landgangspas?« spurgte jeg. »Nej, det er der ikke, og vi vil heller ikke have det; men vi kom selv hen for at sige det, for

vi har af Styrmanden hørt, at De bestemt afslog Tiggeriet til »Winterhilfe« iblandt os, og da De hele Tiden har opholdt Dem her hos Politiet, kan De da ikke beskyldes for at have paavirket os.« »Tak skal I have, at I er saa danske,« svarede jeg.

Jeg meddelte saa Politiet, at der var ingen i Skibet, der ønskede at faa Landgangspas. Tyskerne rasede og sagde: »Er I klar over, at med den stærke Kulde (26°) og den isfyldte Pregelflod kommer I maaske ikke fra Königsberg for det første?« Jeg oversatte det for mine Folk. Matrosen svarede hertil: »Kaptajn, da vi for et Par Maaneder siden sejlede fra København, gav De den Morgen Ordre til at hejse et nyt Flag, og det har siden den Dag vajet Dag og Nat agter ude. Nu er det stormslidt og falmet; men det er Dannebrog, og det Skibsdæk, det vajer over, er et Stykke af Danmark, og der vil vi helst være.« Da de tyske Pasofficerer blev klar over det, forlod de Skibet i Vrede.

Vi laa nu indefrosset i 3 Uger, og i den Tid var der ingen, der var i Land. Dagen før vi skulde sejle, fik jeg Ordre til personlig at afhente Mandskabets Søfartsbøger paa Havnepolitiets Kontor. Da jeg skulde møde i Uniform, bad jeg en Matros følge mig (inden for Havneomraadet behøvedes ikke Landgangspas) og bære Bøgerne. Da vi kom ind paa Kontoret, blev jeg vist hen til en Oberløjtnant, som med et Blik maalte os og sagde, at vi maatte vente. Medens vi ventede, kom der tre unge Kadetter ind, hver med sin røde »Winterhilfebøsse«, som de satte paa Oberløjtnantens Bord, hvorefter de slog Hælene sammen og med Hitlerhilsen stod Ret for Oberløjtnanten.

Jeg stod halvt bortvendt fra dem og saa ud af et Hjørnevindue. De unge Mennesker kunde derfor ikke

se, hvilken Uniform jeg bar, og da jeg netop drejede Hovedet lidt og saa paa dem, slog de atter Hælene sammen og afgav Hitlerhilsen til mig. Jeg hilste selvfølgelig ikke, men lod, som jeg ikke saa det, hvorfor de unge Mennesker stadig stod Ret og ventede paa min Genhilsen. Da lænede min Matros sig over imod mig og sagde: »Kaptajn, nu staar Lopperne mindst ret i deres Uldtrøjer.« Jeg maatte bide mig i min Underlæbe for ikke at le højt. Oberløjtnanten kunde jo nok se paa os, at vi morede os, saa han hev Søfartsbøgerne over til os med et vredt Blik og snerrede: »Abtreten«.

*

Da jeg sidst i Oktbr. 1942 laa med S/S »Delaware« i Königsberg, havde jeg en Eftermiddag været oppe hos Mægleren og var nu paa Vej tilbage til Skibet. Jeg gik netop paa Promenaden langs Floden Pregel, da jeg saa en lidt fremmedartet midaldrende Kvinde med stort Besvær slæbe sig hen til en af Bænkene, hvor hun stønnende af Smærte satte sig. Paa Bænkens anden Ende sad der tre Tyskere, der rejste sig og gik frem til den næste Bænk. Det harmede mig; thi jeg kunde nu se, at Kvinden var en Zigøjner. Jeg gik demonstrativt hen og satte mig ved Siden af hende og spurgte hende, om hun var syg, og om jeg kunde hjælpe hende. Hun saa forbavset paa mig og sagde: »Ja, det er jeg; thi jeg er lige bleven skaaret tre Steder i mit venstre Bryst, som er meget betændt, og de lagde tillige Dræn i, hvor de havde skaaret mig.« Jeg saa forbavset paa hende og sagde: »Da burde De ikke have forladt Hospitalet, men blevet der nogle Dage under kyndig Lægebehandling, og jeg forstaar

heller ikke, at Lægerne har givet Dem Lov til at tage hjem.«

Hun rystede blot paa Hovedet og sagde: »Lægen sagde, at jeg skulde gaa hjem og komme igen om tre Dage.«

»Godt, men saa maatte de da lade Ambulancen køre Dem hjem.«

»Nej, den maatte ikke svines til ved at køre med Jøder, Zigøjnere og Polakker,« svarede hun mig med taarefyldt Blik, »og hvem er De, siden De ikke taler med Afsky til mig?«

»Jeg er Dansker, lille Frue,« svarede jeg, »og nu skal jeg faa fat i en Bil til Dem.«

Hun protesterede heftigt imod det, og da jeg kunde se, at hun var fattig, smilede jeg opmuntrende til hende og sagde: »Vær ikke bange, jeg betaler Bilen for Dem.«

Jeg fik saa fat i en Bil; men da Chaufføren saa, hvem jeg vilde have ind i Bilen, smækkede han vredt Bildøren i med et snerrende »Verboten«, hvorefter han kørte bort.

Der stod jeg midt i en stor By med en stakkels, syg Zigøjnerkvinde, som jeg følte, at jeg som Kristen og som Dansker burde hjælpe hjem.

Jeg spurgte, hvor hun boede. Ja, det var ude Sydvest for Byen i en Baraklejr, og der var en lille Times Gang dertil. Godt, men saa maa der da køre en Sporvogn det meste af Vejen. Ja, det gjorde der ogsaa, det var Linie 8 med Omstigning til Linie 5. Ja, saa maa vi nok nøjes med Sporvognen, selv om det nu ikke er heldigt for en syg at staa i en overfyldt Sporvogn. Hun saa atter med angstfulde Øjne op paa mig og sagde: »Min Herre, Jøder og Zigøjnere maa heller ikke køre med Sporvogn.« Dette vilde jeg ikke tro og

fik hende hen til en Sporvogn; men den kvindelige Konduktør affærdigede mig ogsaa her med et »Verboten«.

»Hvad nu,« sagde jeg, »De kan da ikke gaa hjem i den Tilstand, De er i, kan Politiet ikke rekvirere en Ambulance til Dem?«

»Nej,« sagde hun, »Politiet vil ikke have med mig at gøre, før jeg besvimer paa Gaden, saa kommer »Der Grüne« (det er Forbryderbilen) og samler mig op.«

»Godt,« sagde jeg, »saa vil jeg hjælpe Dem, saa godt jeg kan.« Saa tog jeg og støttede hende.

Men det var en drøj Tur for den stakkels, syge Kvinde, hendes Øjne glinsede af Feber, og de tørre Læber forsøgte hun gentagne Gange at væde med sin Tunge. Jeg vilde have, at hun skulde have en Sodavand ved en af de mange Restaurationer, vi gik forbi, men stadig affærdigede hun mig med dette, at det ikke var tilladt Jøder eller Zigøjnere at gaa ind i en tysk Restauration.

Det var paa anden Maade heller ikke nemt at følge hende; thi kom vi ind i Trængsel paa Fortovet, saa veg Folk ikke til Side for os, og vi maatte ofte ned af den høje Fortovskant og ud paa Kørebanen, og naar den syge Kvinde saaledes Gang paa Gang skulde træde ned fra den høje Fortovskant, smertede det hende meget; men ingen vilde flytte sig for os, kun haanende Blikke mødte os, og Folk stirrede paa mig, som om jeg var en, der gjorde noget, jeg ikke kunde være bekendt.

Efter at vi havde gaaet en halv Times Tid, var hun ved at besvime for mig, og jeg fik hende inden for Døren af en mindre pæn Beværtning, før hun segnede om. Jeg bad Værten om et Glas Vand til hende, men han trak paa Skulderen og bad mig om

at gaa med hende igen. Ja, det skulde jeg nok. »Men De ser jo, at hendes Læber klæber helt sammen af Feber, hun maa dog først have lidt Vand. Vil De nægte hende et Glas Vand? Maa jeg faa Deres Ja eller Nej!«

Nej, nægte det vilde han nu ikke; men Sagen var, at det skulde ikke siges om ham, at Jøder og Zigøjnere drak af hans Glas; thi saa vilde hans Gæster blive borte.

»Naa, saaledes,« sagde jeg og gav ham en Mark, »behold den og tilintetgør Glasset.« Saa fik endelig den syge Kvinde et Glas Vand, og da hun havde drukket det, tog Værten Glasset og bar det ud i Baggaarden, hvor han knuste det i Skraldespanden.

Vi gik saa videre det sidste Stykke Vej og naaede ud til Zigøjnerlejren, som bestod af nogle elendige Træskure inden for et Pigtraadshegn. Det Skur, vi kom ind i, var vel 3 Meter bredt og 3½ Meter langt, og det var baade Stue, Sovekammer og Køkken. I en Krog sad en gammel Zigøjnerkvinde med et helt lille Barn, medens fire andre Børn fra 2 til 6 Aar løb rundt paa Gulvet, der bestod af stampet Jord. Da jeg spurgte efter Manden, fik jeg at vide, at han maatte hver Morgen Kl. fem gaa flere Kilometer til sit Arbejde. Han gravede Grøfter i en Eng, der skulde drænes, og kom først hjem Kl. 19. Derfor kunde han ikke selv komme og hente sin Hustru paa Hospitalet.

Den næste Dag var jeg en Tur derude for at se, hvordan det gik. Og jeg maa sige, at var det ikke behageligt Dagen forud, da jeg blev nedstirret paa Königsbergs Gader, fordi jeg gik med den syge Zigøjnerkvinde, saa blev dette til en dejlig Velkomst. Overalt myldrede det frem med Zigøjnere, som spurgte mig, om de maatte sige mig Tak, fordi jeg

havde taget mig af en af deres, og de blev helt forundret over, at jeg gav dem Haanden og gav mig i Snak med dem om deres triste Forhold.

»Er I alle saadan i det Land, som De kalder Danmark, aah, hvor maa Danmark dog være et dejligt Land at leve i,« lød det i Kor fra dem. Og det kunde jeg jo med god Samvittighed sige ja til.

Men er vi ogsaa glade og taknemmelige, fordi Gud gav os saa gode og fredelige Kaar at bo og bygge under?

*

Sidst i Febr. 1943 ankom vi til Stettin med S/S »Delaware« med en Ladning Kul fra Emden. Efter endt Udlosning var det Mening, at vi skulde afgaa i Balast til Luleå i Nordsverige. Men kort før Udlosningen fik jeg fra Rederiet telegrafisk Ordre til at gaa balastet til Rotterdam for at hente en Ladning Kul hjem til Danmark. Da det ved Lov var forbudt at omtale Skibenes Bevægelser, sagde jeg intet til nogen om den nye Ordre; dette blev paa en Maade Aarsag til, at tre unge franske Krigsfanger desværre ikke fik Held til at flygte bort fra Tyskland.

Kort før Afsejlingen blev Skibet grundigt undersøgt af Gestapo og tysk Militær; men Bunkerkulrummene formaaede de ikke at undersøge, da de Dagen forud var bleven fyldt helt op, saa de mente ikke, at der kunde opholde sig nogle Mennesker der.

Vi afsejlede midt paa Formiddagen fra Stettin, og ved Midnatstid var vi naaet halvvejs imellem Arkona og Gedser, da en af Matroserne, som gik over Dækket, hørte en svag Banken fra Bunkerne.

Han var jo straks klar over, at det var Blindpassagerer, saa han løb op paa Broen og meldte det til

den vagthavende Styrmand, der lod Meldingen gaa videre til mig. Vi fik i en Fart Bunkerlugerne af og fik hjulpet tre unge franske Krigsfanger op; thi de formaede næppe at bevæge sig uden Smerte, da de i 36 Timer havde ligget oppe imellem Dæksbjælkerne tæt under Dæksplankerne paa et Leje af store og smaa Kulstykker. Det var intet Under, at de var ømme i Kroppen; thi først nu da vi havde sejlet i 15 Timer, var Kullene begyndt at rutsche ned ved Forbruget paa Fyrpladsen.

Da vi havde faaet dem hjulpet op paa Dækket, lod jeg Skibets tre Badekar fylde til et varmt Bad, for de saa jo ud som Negre efter det lange Ophold i Kullene. Derefter kom de ind i Officersmessen og fik hver et Fad lækkert Smørrebrød med Øl og Kaffe.

Saa fik de et ledigt Kammer, som ellers i Fredstid paa de lange Rejser blev brugt som Sygelukaf, at sove i. De straaledede af Lykke og Velvære; thi de havde jo været vant til noget ganske andet i de tre Aar, de havde været i tysk Fangenskab. Men desværre var der det triste ved Sagen, at de havde gemt sig om Bord i »Delaware« i den gode Tro, at Skibet skulde gaa til svensk Havn, saa da de hørte, at vi var paa Vej til Rotterdam og skulde gaa igennem Kielerkanalen, saa blev de meget kede af det, og de tiggede og bad mig om at sejle tilbage og op til den svenske Sydkyst og sætte dem af der. Hvor gerne jeg end vilde det, kunde jeg det ikke, thi vi havde allerede passeret forbi to tyske Vagt- og Mærkeskibe, der laa til Ankers ud for Rygens N. O. og N. V. Pynter, og de kaldte med Lyssignaler ethvert Skib op, der passerede forbi, og forlangte Skibets Navn og Hjemsted, hvorfra det kom, og hvortil det skulde, og som Kontrol belyste de os med Lyskaster, saa det vilde være

umuligt at sejle forbi dem. At liste forbi dem i god Afstand med slukkede Lanterner vilde i høj Grad være farligt; thi vi maatte paa Grund af Minefare sejle i en 3 til 400 Meter bred, minestrøgen Rende. Hvis vi kom uden for denne, vilde Skibet sandsynligvis blive sprængt i Luften og mange af os blive dræbt, saa selv om det gjorde mig meget ondt, kunde jeg ikke føje dem. Det forstod de ogsaa godt, og de fandt sig i det uundgaaelige i atter at maatte gaa i tysk Fangeskab.

Den næste Morgen ved 8-Tiden, da de vaagnede, fik de atter Smørrebrød, et kogt Æg og Kaffe. Og Formiddagen gik med, at de gik rundt og talte, saa godt de kunde, med Skibets Besætning paa et blandet engelsk-tysk-fransk Sprog, saa hvad den ene ikke forstod, det forstod den anden.

Mine Folk vidste snart ikke alt det gode, de vilde gøre for dem, og da Franskmændene gjorde dem forstaaeligt, at i Fangelejrene fik de ingen Sæbe til at vaske sig med, men kun af og til noget, der lignede Cementvælling, som bed i Huden, saa de bag efter blev helt røde, og Huden skallede af, ja, saa væltede det ind med det ene Stykke Sæbe efter det andet fra Matroser, Fyrbøder og Officererne. De fik heller ikke saa faa Pakker Cigaretter og Tobak, og det at give Tobak væk i Krigens Dage var for en Sømand et stort Offer; thi en Pibe Tobak eller en Cigaret er ofte hans eneste Trøst paa hans ofte lange og haarde Nattevagter paa Søen.

Da det blev Middag, som den Dag stod paa Sød-suppe, fyldt Hvidkaal med Smørsauce og arme Rid-dere, kom der et begejstret Udbrud fra dem, da de saa det pænt dækkede Bord i Officersmessen, hvor de spiste.

Men nu var Landet Nord for Kiel i Sigte, og jeg forklarede dem, at hele Kystlinjen der Nord over var gammelt dansk Land, som Tyskerne havde røvet fra os, som de røvede Alsace-Lorraine fra Frankrig. Da funkledede deres Øjne, og de knyttede deres Hænder og kom med hæftige franske Ordudbrud, som jeg ikke formaaede at tyde.

Da jeg sagde, at nu løb vi snart ind paa Kielerfjord, hvor jeg vilde være nødt til at overgive dem til den tyske Vagtbaad, saa talte de trøstende til mig og sagde, at jeg skulde ikke være ked af det; thi de var ikke bange for de tyske Tyranner, selv om de vilde terrorisere dem.

Da jeg gik ned i min private Kahyt, fulgte de efter, for, som deres Ordfører, en Bankassistent fra Paris, sagde, de vilde gerne sige mig hver især en personlig Tak. Da de kom ind i min Kahyt, blev de andagtsfulde staaende og saa paa et lille Silkedannebrogsflag, der stod paa et lille Mahognipyntebord.

Bankassistenten sagde: »Kaptajn, vi har set dette Flag flere Steder her i Skibet.«

»Ja,« sagde jeg, »vi har ofte vort Flag, Korsbannet, »Danebrog«, staaende i vore Hjem, ikke alene fordi det er et smukt Flag, men ogsaa fordi det i over 700 Aar, tillige med vor Konge, har været de Danskes Samlingsmærke, og under det er mange danske Mænd og Kvinder segnet i Kampen for vort Land.«

De stod stille og andagtsfulde og hørte paa det, og saa siger Bankassistenten: »Kaptajn, vi har, hver Gang vi i et af Matrosernes eller Fyrbødernes Kamre saa dette smukke Flag, ønsket, at vi ejede et til Minde om denne dejlige Dag, vi har haft under dette Flag. Vi var mere end en Gang ved at bede en af Deres Matroser om hans Flag; men vi syntes, det lyste saa

festligt op i hans Kammer. Men De har det jo i alle Maader saa pænt og hyggeligt, vil De ikke give os Deres Flag?«

»Jo, jeg vil,« sagde jeg og gav ham det. Vi maatte tage det af Stangen, da den jo ikke nemt kunde transporteres under de Forhold, en tysk Krigsfange rejste under. Jeg tog en stor Konvolut og lagde Flaget i den og gav Bankassistenten den. Og saa fortalte jeg dem, hvorledes vi havde faaet 6 saadanne smukke Danebrogsflag af kristne danske Kvinder, der Landet over havde dannet Kvindekredse, der jævnlig kom sammen til Møder og Sammenkomster for ikke alene at tale sammen om, hvad de kunde glæde os Søfolk med til Julen, men ogsaa frem for alt for at bære os frem i Bøn til vor Frelser, om at han ikke alene vilde være os nær i vore svære Tider, men at han maatte blive det største af alt for os. Franskmændene saa paa hinanden og talte sagte sammen.

Saa saa Bankassistenten op paa mig med et lysende Blik og sagde: »Kaptajn, vi talte om, at er det saadan, at der stadig bedes for jer danske Søfolk af trofaste og oprigtige Kristne, da forstaar vi, at den Almægtiges Fred og Beskyttelse hviler over Eder; thi vel kan vi bede Pateren derhjemme om at læse en Messe for god Betaling, men hvad der gøres af Kærlighed, der er inspireret af Himmeldronningens Søn Jesus Kristus, er dog det største, og Kaptajn, sig disse kristne Kvinder Tak for deres Kærlighed; thi den har jo ogsaa naaet os. Og foruden Flaget, der er et skønt Minde om Tiden her i Skibet, saa vil det minde os om noget, der er større, og det vil holde Modet oppe hos os, naar vi skal igennem de tyske Pinsler og Brutalitет.«

Han gemte Konvoluten varsomt i sin Brystlomme

og sagde: »Merci Merci, Vive le Danemark«, og Taa-
 rerne stod dem alle tre i Øjnene, og hos mig ogsaa.

Her følte jeg, at vi Danskere til trods for, at vi
 elsker vort Flag og vort Land, næppe har lært at
 være taknemmelige nok for at være Danskere og leve
 under Danebrog. Fra disse Franskmænd lyste Glæden
 over at være under Danebrog blot een eneste Dag.

Vi ankrede kort efter op under Frederiksorts Ka-
 noner, og den tyske Vagtbaad kom langs Siden, hvor-
 efter det væltede om Bord med Gestaposoldater og
 Officerer. De grinede uhyggeligt til hinanden, da de
 erfarede, at vi havde 3 Franskmænd fra Stettin om
 Bord. De havde allerede modtaget Ordre om at under-
 søge alle Skibe, der kom fra Stettin, grundigt, da
 Franskmændenes Flugt var opdaget. De blev straks
 af en Underofficer hentet henne fra Agterlugen, hvor
 de sad sammen med nogle af vore Fyrbødere.

Den tyske Løjtnant blev meget fortørnet over, at
 jeg saaledes havde ladet dem gaa frit omkring, og
 kom med en hel Del Vrøvl om, at det burde jeg ikke
 have tilladt.

»Min Herre, jeg er dansk Skibsfører, og det er
 Aarhundreder siden, at en dansk Skibsfører har op-
 traadt, som De ønsker. Hvor skulde de arme Menne-
 sker vel løbe hen? Springe over Bord og svømme en
 Snes Kilometer i det iskolde Vand kunde de ikke.«

»Nej,« raabte han, »men de er Fanger og skal be-
 handles som saadanne. I Danskere har ingen Fange-
 kultur.«

»Nej,« svarede jeg, »ikke efter Deres Mening, Løjt-
 nant; men i Danmark holdes ingen i Fangenskab,
 uden de har forbrudt sig, og saa længe som vort
 Flag vajer der agter ude, er dette Dæk et Stykke af
 Danmark.«

Han skulede ondt efter mig, og da Franskmændene var afhørt, kommanderede han Fangerne lukket inde i Sygelukafet med en Soldat med opplantet Bajonet foran Døren, og ude paa Dækket en anden Soldat foran Køjet ind til Kammeret.

Jeg saa paa vort smeldende Dannebrog, der maatte vaje over disse Mænds Haan og Terror, som det jo ogsaa maatte derhjemme i Danmark, hvor det forbryderiske tyske Folk forbrød sig Gang efter Gang.

Da vi kort efter fortøjede i Holtenau Sluse, holdt Politibilen der, og raat blev vore franske Venner puffed langs Dækket. Vi Danskere fik ikke Lov til at sige Farvel til dem og endnu mindre til at give dem Haanden. Men da de alle tre stod nede foran Politibilen, saa de op paa os med et straalende Blik, og Bankassistenten lagde Haanden paa Brystet, og alle tre sagde de saa: »Vive le Danemark«, men straks derpaa blev de brutalt skubbet ind i Vognen, og Døren smækkedes i.

Ja, Danmark fik Lov til at leve ligesom det frie Frankrig. Maatte vi Danske saa ogsaa blive ved med at være vort Land, vor Konge og vort Flag værdige, og først af alt sige Herren Tak, fordi han holdt sin beskærmende Haand over os.

Efter at vi med S/S »Delaware« i Rotterdam midt i Marts 1943 havde indtaget en Ladning Kul til Aarhus, afsejlede vi ved Daggry fra Rotterdam for at være ved Hook van Holland Kl. 8 Fmd. for der at danne Konvoj.

Da Konvojen var formeret, var vi 2 svenske, 2 tyske

Dampere og de fire danske Dampere, S/S »Uffe«, S/S »Mariane Toft«, S/S »Agnete« og S/S »Delaware«. De otte Dampere havde hver en stor Spærreballon over sig, fortøjet med en For- og Agterwire. Desuden havde vi Beskyttelsesfartøjer foran os, 4 store, stærkt bevæbnede Minestrygere, og paa begge Sider af Konvojen gik 5 armerede Fiskedampere, medens der agten for Konvojen gik en Jager. Den skulde i mørk Nat og taaget Vejr passe paa, at vi ikke sakkede agter ud eller forsøgte at liste vester paa over til England. Men den skulde ogsaa i Tilfælde af Sænkning af et Skib forsøge at bjerge de flest mulige af Besætningen. Det var nemlig af praktiske Forsigtighedsgrunde forbudt selve Konvojens Skibe at stoppe eller vende om og forsøge at bjerge nogle af de overlevende fra et synkende Skib; det kunde let fremkalde en Kollision, idet vi jo ikke maatte føre vore Navigationslys.

Vi var under hele Sejladsen strengt mørkelagt over hele Skibet, og vi havde Ordre til at fortsætte Konvojens Kurs. Det kunde ofte være lige haardt nok og smertede jo en dybt at gøre det; men vi maatte gøre det.

I Løbet af Dagen sejlede vi langs den hollandske Kyst. Vi havde et Flyverangreb ved tre-Tiden om Eftermiddagen ud for Ymuiden; men Angrebet blev afværget ved en heftig Afværgerild fra samtlige tyske Forpostbaade. Vejret var et fint, stille Foraarsvejr og det var næsten Fuldmaane, saa om Utrygheden og Faren ikke havde været der, havde det været en ren Lysttur. Men netop i fint, maanelyst Vejr kunde de engelske Hurtigbaade angribe os med stort Held; thi naar der ingen Sø var i Vandet, kunde de løbe 70 Kilometer, og paa den Maade med Lynets Fart komme ind paa Skudvidde af os og sende deres Torpedoer imod

Konvojen. En Torpedo vilde altid ramme et eller andet af Skibene, som jo sejlede tæt sammen. .

Konvojen gjorde god Fart i det fine Vejr, og ved Midnatstid var vi ud for Øen Texel paa Hollands N. V. Kyst. Et Par Timer til, saa vilde vi være uden for den værste Fare, idet vi saa vilde komme uden for de engelske Hurtigbaades Aktionsradius. I det klare Maaneskin vidste vi af Erfaring, at de engelske Bombemaskiner ikke gerne angreb, naar vi nærmede os den tyske Flyveplads paa Øen Borkum, hvorfra de tyske Jagerflyvere snart kunde komme og tage Kampen op med de tunge engelske Bombeflyvere.

Jeg var paa Broen tillige med 3die Styrmand og den tyske Kontrolofficer, en Løjtnant, da »Delaware« Kl. 23,55 pludselig skælvede og dirrede i alle sine Sammenføjninger. Og i samme Øjeblik rejste der sig for Boven af os en mægtig, sort Skystøtte, og der lød et øredøvende Brag. Det var den danske Damper »Agnete«, der var blevet torpederet af en engelsk Hurtigbaad. Vi maatte give haardt Styrbord Bov for at vige uden om den synkende »Agnete«, der sank paa mindre end et Minut. Endnu før vi passerede den, saa jeg i Maanelyset dens Agterstavn gaa ned med et vajende Danebrog, og da den var tværs af os, var den helt under Havets Overflade, og kun »Agnete«s store Spærreballon svævede som et tavst Vidne om, at der paa Bunden nu laa et godt dansk Skib.

Vi hørte ogsaa Raab fra vore Kammerater, der laa i det kolde Vand og kæmpede for at holde sig oven Vand. Desværre kunde vi jo intet gøre for dem; men de blev heldigvis alle bjerget af den før omtalte Jagerbaad.

Jeg fik den Indskydelse, at jeg maatte nok hellere slaa »Langsom Fart« paa Maskintelegrafens; thi

»Delaware«, der var Turbineskib, vilde vanskelig kunne stoppe eller bakke med det samme, om det skulde være nødvendigt.

Jeg lod den saa gaa med »Langsom Fart«, og dette skulde blive vor Redning. Samtidig med at »Agnete« blev ramt, skød Tyskerne Masser af Lysbomber til Vejrs, og deres Lyskastere spillede hen over Haveroverfladen. De aabnede en frygtelig Ild imod de tre engelske Hurtigbaade, der havde ligget og luret Østen for Konvojens Kurs. For fuld Fart forsøgte de at undslippe agten om Konvojens Skibe.

Granaterne suste mellem Masterne og Skorstenene, og ofte for en Granat hylende forbi ens Øre. Saa man forstaar, at jeg var i Bøn til Herren om at skaane os. At han hørte min Bøn og flere andres der i Skibet, fik jeg snart Bevis for. Der var kun gaaet en 3—4 Minutter mere af denne frygtelige Ragnaroktid, saa hørtes igen et øredøvende Brag, og der ovre i den vestlige Konvojrække var den danske Damper »Mariane Toft« blevet ramt af en Torpedo. Ogsaa den sank øjeblikkeligt.

Men som vi stod paa Broen og saa efter den synkende »Mariane Toft«, saa jeg forude om Styrbord den kendte Sølvstribede af en Torpedo skære sig igennem Vandet med Kurs imod vort Forskib. Vi gav straks haardt Bagbord Ror; men vi vilde dog alligevel ikke have naaet at dreje af for Torpedoen, hvis ikke »Delaware« allerede i nogle Minutter havde gaaet med langsom Fart. Det var spændende og angstfulde Sekunder, der nu fulgte. Vilde Torpedoen tage Forenden og saa ved Eksplosionen rive hele »Delaware«s Forskib op, saaledes at vi blev den tredje danske Damper, der vilde blive sænket den Nat?

Men Gud være lovet, vi slap. Kun nogle faa Meter

foran vor Forstavn passerede den og forsvandt saa i vestlig Retning uden at ramme nogen.

I mit Hjerte var der atter Tak og Lovprisning over, at jeg tillige med mit Skib ved Guds underfulde Naade var bleven frelst fra Død og Undergang.

Først i Oktbr. 1943, da vi med S/S »Uffe« kom til København med en Ladning Kul fra Emden, var netop Tyskernes grufulde Forfølgelse af danske Jøder begyndt, og det var med Sorg og Harme, at man hørte om det. Da der blev spurgt, om jeg ikke vilde gaa med ind i Arbejdet for at redde, hvad vi kunde af disse vore stakkels forfulgte Medborgere, sagde jeg som en kristen dansk Mand straks ja.

»Uffe« blev saa forhalet til Larsens Plads for, som det hed sig, at indtage 4 store Kølekasser til Insulin. Flygtningene var tilsagt til at komme til forskellige fastsatte Steder, blandt andet ved Hjørnet af St. Annæ Plads og Toldbodgade, hvor højtstaaende Funktionærer fra D. F. D. S.' Hovedkontor ledte dem parvis ned om Bord. De kunde ikke godt selv finde Vej i den mørklagte Havn, og at spørge om, hvor Skibet laa, var jo farligt, da det jo kunde være en Stikker, der blev spurgt. Ved Skibets Landgang modtog jeg dem, og saa kom de først op i Skibets Kahyt, hvor de fik beroligende Medicin af to Læger og af mig fik Forklaring om, hvorledes de skulde forholde sig.

Fra Kl. ca. 20 til 22 modtog vi saaledes 22 af vore danskjødiske Landsmænd, der paa Grund af Tyskernes Brutalitet og dumme Racefordomme maatte flygte fra Hus og Hjem. For at saa faa skulde være ind-

blandet i det som muligt, havde jeg givet Vagtmanden, en Letmatros, fri, saaledes at han kunde gaa hjem og drikke Aftenkaffe hos sine Forældre.

Den Nat fik jeg ikke megen Søvn; thi i min Hjerne krydsede Planerne jo med, hvorledes jeg skulde bære mig ad i det eller det Tilfælde. Jeg maatte ofte i Bøn til Gud, og jeg sov da ogsaa til sidst ind med et roligt Sind.

Vi skulde sejle Kl. 6,30, saa Toldvæsenet og de tyske Eftersøgelsesmyndigheder var bestilt til Kl. 6,00. Jeg vilde jo gerne vise mig lidt venlig over for Tyskerne, saa de ikke for at drille mig skulde forsøge at sinke Skibet med en stor Undersøgelse. Men saadan ligefrem begynde med at byde dem baade det ene og det andet, det turde jeg nu heller ikke; thi jeg havde ellers altid været meget afvisende og reserveret over for dem. Men jeg fik en Ide. Da de to Toldbetjente kom for at efterse om Toldseglene var ubrudte, lod jeg Hovmesteren bringe os en Flaske Akvavit. Men Proptrækkeren kunde ingen finde, fordi jeg havde den i min Bukselomme. Da jeg kort efter hørte et Par Biler stoppe op ved Landgangen, gik jeg ind i min private Kahyt og kom ud derfra med Proptrækkeren i Haanden. Jeg skænkede nu Tolderne hver en ordentlig Snaps. Og netop da kom der et Par tyske Gestapo-Løjtnanter ind, medens Gestaposoldaterne begyndte at undersøge Skibet. En Løjtnant saa paa Tolderne, der stod og smaahostede efter den store Snaps, og sagde saa paa Tysk: »Aha, saadan noget dejligt varmt noget; men det er vel kun for Danskere, for en Tysker gives der vel intet.« (Det var jo netop det, jeg gerne vilde have ham til at sige.) Jeg sagde saa: »Hvorfor ikke. De kan jo ikke gøre for, at De er Tysker, saa det vil vi i Øjeblikket se bort

fra.« »Ja vel,« sagde Tyskeren og satte sig ned med det samme.

Naa, det blev ikke til eet Glas, men flere. Jeg selv afslog bestemt at nyde noget, og som Grund angav jeg, at da jeg om kort Tid skulde paa Broen, vilde jeg ikke nyde noget. Jeg skød den trykte Formularerklæring om, at vi havde undersøgt Skibet, i underskrevet Stand over til ham, han tog den og sagde: »Ja, Kaptajn, jeg er klar over, at De selv ikke med Deres gode Villie tager nogen med, men der kan jo have sneget sig nogen om Bord og gemt sig i Redningsbaadene eller i Folkelukaferne, saa de maa undersøges og Mandskabet mønstres.«

Han gav en Underofficer Ordre om det og skændte sig en ny Snaps, og vi talte saa en Del sammen om, hvor godt det var, da vi for en 30 til 40 Aar siden sejlede ud fra Hamborg.

Og jeg var ved at tro, at alle Farer var ovre, da 1ste Styrmand kom ind og sagde: »Ja, Kaptajn, vi mangler desværre en Mand. Det er en Fyrbøder, Mestrene siger, at han har faaet Ordre til at være her senest Kl. 6; men han maa vel sove over sig og kommer forhaabentlig snart. Vi kan jo ikke faa en ny Mand før efter Kl. 9, naar Forhyringskontoret lukker op.«

Det var jeg nu ikke glad ved. Gestapos Ordre lød paa, at hvis et Skib låa mere end 2 Timer, efter at det var bleven undersøgt, da skulde det atter undersøges, og jeg vidste, at efter Kl. 8 blev det af en ny Patrulje, saa jeg svarede 1ste Styrmand: »Vi venter overhovedet ikke. Lad hans Kammerater pakke hans Tøj og giv Baadmændene det og gør hans Afregning op, saa jeg kan skrive en Anvisning paa det.«

»Ja, men, Kaptajn, vi maa jo ikke gaa fra dansk

Havn med underbemandet Besætning, det er der jo stor Bøde for.«

»Nok muligt,« svarede jeg; »men det skal nu være forbi med at vente og vente.«

Den tyske Løjtnant saa forbavset paa os og sagde: »Hvorfor saa vred, Kaptajn?«

»Jo,« sagde jeg, for saadan og saadan stiller Sagen sig i Øjeblikket; »men hvis De, Løjtnant, vil skrive paa det tyske Søpas, at vi ved Afsejlingen herfra var 1 Mand mindre, end hvad Bemandingslisten udviser, saaledes at jeg ikke faar Vrøvl med de tyske Myndigheder i Danzig, saa sejler jeg alligevel.«

Løjtnanten sprang op og slog mig paa Skulderen og sagde: »Det skal jeg med Glæde gøre, Kaptajn. Man mærker, at De i Deres Ungdom har sejlet ud fra Hamborg. De har lært at vide, hvad De vil. De mangler i Grunden kun en Ting, og det er, at De skulde have været født Tysker.« (Jeg var ikke videre glad ved den Ros; men Hensigten helliger jo Midlet.)

Kort Tid efter var alle Formaliteter i Orden, og Tyskerne tog venligt Afsked og ønskede os alt godt. Havde de blot anet, at vi havde 22 danskjødiske Flygtninge gemt nede i Bunkerkullene, vilde de nok have været mindre venlige.

Vi var nu heller ikke længe om at lade gaa For og Agter og stod saa ud af Havnen. Og da Folkene havde svinget Redningsbaadene ud, saa de var klar til øjeblikkelig Brug, gik de til deres Messe for at spise Frokost. Vi nærmede os imidlertid stærkt den svenske Kyst. Da Mandskabet efter endt Frokost atter skulde ud paa Dækket for at gøre søklart, var vi netop kommet ind paa svensk Omraade. Jeg havde fortalt Flygtningene, at naar jeg i Takt stampede 3 Gange i Dæk-

ket over dem, da var De i Sikkerhed, og saa skulde de lave Støj, saa Mandskabet kunde høre dem.

Jeg var paa Broen tilligemed 1ste Styrmand, og da jeg saa Folkene komme ud fra Lukafet, skyndte jeg mig ned fra Broen, stampede de tre Gange i Dækket og skyndte mig atter op paa Broen.

Da Matroserne passerede forbi Bunkerlugen, blev de forbavset staaende. De hørte saa vel unge københavnske Damestemmer som ældre Dame- og Herrestemmer, som alle bad om, at der maatte blive lukket op for dem. Folkenes Øjne straaledede af Glæde, og de fik i en Fart Lugerne revet af og hjalp hurtigt den ene efter den anden op paa Dækket.

Men nu kom det sværeste Øjeblik for mig; thi jeg havde Ordre til at lade, som om jeg ikke havde anet noget om dette, og jeg skulde bruge Mund over for Flygtningene. Jeg gik derfor ned fra Broen og blev staaende paa det nederste Trin af Trappen. Jeg spurgte Flygtningene i en vred Tone, hvordan de var kommen om Bord, og hvad de i Grunden havde tænkt dem ved at snige sig om Bord i »Uffe«; thi den var jo ikke paa Vej til Sverige, men til Danzig, saa her maatte jo foreligge en Fejltagelse. »I sejler jo nu lige ind i Løvens Gab.« Jeg søgte saa lidt efter Ordene for at slutte med at trøste Flygtningene lidt og sige, at jeg vilde tale med min 1ste Styrmand om, hvad vi maaske kunde gøre.

Da kom jeg til at se paa mine Folk, og lige saa straalende Øjne de havde haft, da de blev klar over, at vi havde Flygtninge med om Bord, lige saa haanende og foragtelige blev deres Blikke nu, da de hørte mig tale saa haardt til Flygtningene. Jeg kunde ikke sige mere, men luskede stille op paa Broen igen. Der stod jeg i nogle Minutter og tænkte paa, hvad jeg

nu bedst kunde gøre, da to af Matroserne kom op paa Broen og bad om Lov til at tale med mig.

»Vi har altid troet,« sagde de, »at De, Kaptajn, var en god dansk Mand, og vi forstaar ikke, at De kunde tale saa haardt til de stakkels Flygtninge, som De gjorde. Vi haaber, at De gjorde det af Nervøsitet. Men vi er nu kommen for at sige Dem paa hele Besætningens Vegne, at De maa sætte disse stakkels Mennesker i Land, før vi fjerner os fra den svenske Kyst. Hvis ikke, da gaar vi fra Roret, og der bliver ikke kastet en Skovl Kul paa Fyrene.«

»Altsaa Mytteri,« sagde jeg.

»Kald det, hvad De vil; men lige saa snart som Flygtningene er fra Borde, da skal vi nok passe vore Job igen. Hvis ikke, skal »Uffe« nok med den S. O. Vind drive ind paa Kysten af Trelleborg.«

Jeg kunde ikke andet end smile af det hele; thi vi vilde jo allesammen det samme. Matroserne saa paa mig, og den ene smilte nu ogsaa og sagde til sin Kammerat: »Husker du i Morges, da Vagtmanden, Letmatrosen, kom med Kaffen, da spurgte han os, om der var nogen af os, der nogen Sinde var bleven løst af af en Styrmand, saa vi kunde gaa hjem og drikke Aftenkaffe. Nej det var der da ikke. Ja, men i Gaar Aftes blev jeg løst af af selve Kaptajnen.«

Begge Matroserne smilte nu og sagde: »Vi beder Dem undskylde. De stakkels Mennesker er nok i god Varetægt hos Dem, Kaptajn. Men giv os en anden Gang Lov til at være med,« sagde de, da de atter gik ned af Broen.

Jeg gik nu ned og fik Flygtningene placeret i forskellige Kamre, hvor de kunde vaske sig; og derefter kom de i to Hold til at drikke Kaffe med Smørrebrød til i Skibets Salon.

Da vi kort efter stoppede paa Malmø Red for Lods, fik jeg med Lodsbaaden sendt en hemmelig Besked i Land om, at den svenske Vagtbaad skulde komme i Falsterbokanalen og tage Flygtningene i Land. Den kom ogsaa langs Siden, da vi et Par Timer derefter var inde i Falsterbokanalen. En Løjtnant og et Par Marinesoldater kom om Bord, og Løjtnanten sagde til mig: »Ja saa, De har Gæster med, Kaptajn.«

»Ja, jeg har 22 danskjødiske Flygtninge.«

»Det var jo bra,« sagde han, »for saa er de da undslupne Tyskernes Morderklør; men nu faar jeg vel hilse paa dem.«

Vi gik saa ind i Kahytten. Det gav jo et Sæt i Flygtningene, da de saa en Løjtnant staa i Døren. Men det lettede jo, da Løjtnanten sagde: »Välkommen alle i hop til Sverige!«

Nu blev der Travlhed med at komme ned i Vagtbaaden, efter at der var bleven sagt hjertelig Tak. Da de alle var kommet ned paa Vagtbaadens Dæk, og den stødte fra Skibssiden og gik for fuld Fart frem, medens vi med Uffe maatte gaa med »Langsom Fart« igennem Kanalen, da skete det smukke og højtidelige, at alle Flygtningene nede paa Vagtbaadens Dæk blottede deres Hoveder og sang: »Der er et yndigt Land«. Vi paa Skibet sang med. Da Vagtbaaden kort efter lagde til ved et Slæbested, skyndte de sig alle hen til det smalleste Sted af Kanalen, anført af Løjtnanten, og gav os tre rungende Hurraraab, da vi sejlede forbi, medens vi hilste med Flaget tre Gange paa gammel Sømandsvis. Og saa stod vi til Sø ud fra Skaanes Sydkyst med Kurs imod Danzig, hvortil vi kom næste Aften.

Ved Ankomsten dertil maatte jeg jo besvare en Del Spørgsmaal, som f. Eks., om der var blinde Passa-

gerer om Bord, og om der var sket noget »besonderbart« paa Rejsen. Jeg maa sige, at jeg løj frækt ved alle Svarene, hvad jeg jo ogsaa var nødt til. Desværre blev det ikke sidste Tur, thi Tyskernes Haardhed og Grusomhed tiltog jo, saa vi maatte mange Gange tage Flygtninge med over til den svenske Kyst; men da alle Transporterne mere eller mindre lignede hinanden, skal jeg ikke her komme nærmere ind paa det.

*

I Efteraaret 1944, da de allierede Magter lagde Tryk paa Sverige, saa de forbød Tyskerne at sejle inden for den svenske Neutralitetsgrænse, saa var det dermed forbi for os at løbe ind under den svenske Kyst og landsætte vore blinde Passagerer.

Vi var paa Vej fra Danzig til Aalborg med S/S »Saga« i November 1944, da jeg fik Anmodning om at anløbe København for at faa en Kompasretter om Bord og saa den paafølgende Dag gaa ud i Sundet for at korrigere Kompassene. Vi fortøjede for Natten ved Larsens Plads og fik i Nattens Løb 16 Flygtninge om Bord. Jeg havde ventet flere, men paa Grund af, at den Hurtigbaad, vi skulde møde ud for Hornbæk, ikke kunde tage flere end 16, saa maatte vi nøjes med dem.

Planen var, at da vi nu ikke kunde landsætte dem inden for den svenske Neutralitetsgrænse, saa skulde vi i Stedet ca. 7 Sømil N. V. midt i den af Tyskerne anviste Tvangsrute søge Kontakt med den svenske Hurtigbaad for at faa Flygtningene overført til den. Mødetiden skulde være Kl. ca. 17,30.

Vi afgik fra Larsens Plads Kl. 10, efter at Tyskerne

grundigt havde undersøgt Skibet uden dog at finde noget mistænkeligt, da »Saga« paa Forkant af Bunkerne havde et Rum, som ikke var nemt at opdage, med mindre de maalte efter med Baandmaal o. s. v.

Ved 13-Tiden var vi færdig med at rette Kompasser, hvorefter vi fortsatte Rejsen Nord over. Det var imidlertid bleven Taage, som til sidst var ret tæt, hvorfor det vilde have været rigtigst at ankre. Men derved vilde vi jo ikke komme i Kontakt med den svenske Hurtigbaad.

Vi fortsatte derfor og forsøgte at holde os i den minestrøgne Rute. Da vi var tværs af Helsingørs Havnemole, skulde vi i en Sømil styre O. N. O. og derefter ved Pejlinger af Lappegrundens Fyrskibs Taagesignal komme op paa N. V. Da vi netop skulde til at dreje N. V. over, fik vi en tysk Kanonbaad ret for. Han laa Nord over, men gav Signal, at han laa stille. Det saa ud, som om det vilde blive til Kollision. Jeg varskoede Bunkerlugerne af, for hvis »Saga« skulde synke, da skulde Flygtningene jo helst ikke drukne som Rotter i en Fælde. Vi naaede dog lige at gaa klar af Tyskeren, og nu blev Kursen sat op imod den Netspærring, som der Sydost for Hornbæk gik tværs over Sundet til den svenske Kyst. Aabningen var kun 200 Meter bred, saa helt let var den jo ikke at finde i den tætte Taage.

Da vi saa manglede ca. $\frac{1}{2}$ Sømil, slog jeg »Langsom« paa Maskintelegrafen, og godt var det, for kun et Par Minutter efter varskoede Udkiggeren paa Bakken: »Mange smaa Bøjer foran Stævnen«. Jeg slog jo straks »Fuld Kraft Bak«, og der fulgte nogle spændende Øjeblikke. Vilde »Saga« naa at gaa agter over, før Staalnettet vilde lukke sig om os? Thi saa vilde vi jo være fanget i Nettet og kunde ikke bruge Skruen,

der jo saa vilde blive indfiltret i Nettets Masker. Men i sidste Øjeblik gled »Saga« agter over, og vi slap for at ligge som en fangen Mus i Tyskernes Netspæringer. Der blev nu bakket et Stykke agter over, hvorefter vi gik frem for Bagbord Ror.

Da vi havde sejlet to Skibslængder langs Nettet, fik vi Øje paa den Lysbøje, der markerede Ind- og Udsejlingen af Netspærringen. Vi sejlede nu ca. 3 Mil længere ud i N. V. Retning, stoppede Maskinen og gav to lange Fløjt i Dampfløjten, samtidig med at der blev ringet med Klokken. Det første betød: »Jeg ligger stille med Skibet«, og det at ringe med Klokken betød: »Jeg ligger stille med Ankeret i Bund«; men tilsammen var det det hemmelige Signal til den svenske Hurtigbaad, at det var »Saga«, som ønskede at komme i Forbindelse med Hurtigbaaden. Det varede da heller ikke ret længe, før der ud af Taagen og Mørket kom en slank, graa Motorbaad snusende op langs »Saga«s Skibsside.

Da Kendeordene var udvekslet imellem os, kom Føreren ombord, og alle Flygtningene blev kaldt op af Bunkerne. Inde i Kahytten blev de talt, og efter en hjertelig Afskedshilsen blev de hjulpet ned i Hurtigbaaden, som saa kort efter susede af Sted med dem ind imod den svenske Kyst.

*

Sidst i Marts 1944 kom vi med S/S »Uffe« til Gdynia for at laste Kul til København. Efter at Skibet var fortøjet langs Kulkajen, kom Gestapo om Bord og undersøgte som sædvanlig Skibet grundigt. Da de efter Undersøgelsen forlod Skibet, fik de to Soldater, der gik Vagt paa Kajen, Ordre til at kontrollere dem, der kom og gik fra Borde.

Kl. godt fem om Eftermiddagen, da jeg sad i mit Kammer med noget skriftligt Arbejde, saa jeg 1ste Styrmanden gaa forsigtig forbi mit Køje og blive staaende spejdende ind mod Land ved Hjørnet af Overbygningen. Jeg gik ud for at se, hvad han spejdede saa ivrigt efter.

Da jeg kom ud paa Dækket, blev jeg hurtig klar over det; thi i Læ af Kulkranen, der gav Kul ned i Forskibet, stod de to tyske Vagtsoldater og krøb sammen i den haarde Hagelbyge, der netop stod paa. Og bag ved Styrmanden tæt op imod Kahyttens Yderskot trykkede tre smaa polske, barbenede og laset klædte Drenges sig. De var fra 8 til 10 Aar. De saa ængsteligt og bedende op paa mig. Styrmanden klappede dem paa Skulderen og sagde, at de skulde ikke være bange; thi det var Kaptajnen. Da den største Dreng, der kunde lidt Tysk, hørte det, sagde han det videre paa Polsk til de andre to smaa Drenges.

Jeg fik nu at vide af Styrmanden, at da Soldaterne for et Kvarter siden var nede i den anden Ende af deres Vagtrunde og vendte Ryggen imod »Uffe«, var disse tre Smaadrenge kommet krybende imellem Jernbanespoorene ovre fra de store Kulbunker, hvor de havde gemt sig i nogle Fordybninger i Bunkerne. Da de var naaet frem til Skibet, var de ikke gaaet op ad Landgangen, men stille gledet ned over Brohammeren og fra den næste fremspringende Bjælke paa Bolværket puffet en af Fordækkets Lænseporte op og kravlet igennem den og saa sneget sig hen til Kabysen for at tigge om gammelt Brød og Affald. Men nu skulde de jo i Land igen, og det var det, 1ste Styrmand vilde hjælpe dem med.

Jeg saa ned paa deres smaa, blaarøde bare Ben og gyste alene ved Tanken om, hvad de smaa Fyre

maatte lide. Jeg sagde saa til dem, at de maatte hellere komme med ind i Varmen i Kahytten, hvor de saa ogsaa krøb sammen om et af Varmeapparaterne.

Jeg kaldte paa Hovmesteren og bad ham om at give dem noget at spise. Men ikke Tale om, at de rørte Smørrebrødet, selv om de spiste det med deres smaa Øjne. De puttede det ned i deres smaa Sækkelærredsposer. Vi gav dem saa hver et Par Æbler, men ogsaa de forsvandt ned i Poserne.

Jeg fik saa at vide af den store Dreng, at de var ialt 16 smaa Dreng og Piger, som to Kvinder, de kaldte Søstre, havde boende hos sig i en stor Barak lige uden for Byen. Jeg fik at vide, hvor den laa, og jeg lovede, at jeg den næste Dag vilde komme ud og se til dem og tage noget med til dem. Før de gik, kom Hovmesteren endnu med noget mere til dem. Den mindste Dreng saa op paa ham med straalende Øjne og sagde noget paa Polsk, som den store Dreng oversatte, og han havde da sagt: »Hvor er dine Vinger, for du er da en Engel, er du ikke?«

Vi fik alle Taarer i Øjnene; thi her saa vi, hvordan et lille Barn med sin stærke og rene Tro saa Jesus og hans Engle selv i det mindste, der skete for ham. Gid vi, der dagligt i langt rigere Maal føler Guds Kærlighed, dog vilde forstaa det.

Det var nu blevet mørkt, og da Soldaterne kort efter gik deres Runde med Ryggen imod »Uffe«, listede de smaa Fyre sig atter i Land igennem Lænseporten og over Sporene og ind imellem det ujævne af Kullene, hvor de kastede sig ned i hver sit Hul, indtil Vagtsoldaterne atter var passeret. Saa rejste der sig op af Kulhullerne tre smaa Hoveder, og som nogle smaa Rotter kravlede de med utrolig Fart over de mægtige Kulbunker og lod sig glide ned af dem paa den anden

Side. Og væk var de, uden for Rækkevidden af de brutale tyske Vagtposter, der, efter hvad jeg erfarede, først vilde tage alt fra dem, hvad de havde faaet, og derefter slaa dem med Bøssekolbene, saa de ofte segnede besvimet om og kunde ligge i lang Tid, før nogen tog sig af dem.

Den næste Formiddag gik jeg saa en Tur ud til den førnævnte Barak. Jeg havde en god Pakke med til mine smaa Venner. Barakken var ussel og bestod af to Rum. Det var to ældre polske Kvinder, der stod for det, og de var to alvorlige, kristelige Kvinder af den katolske Tro. De havde selv mistet alt. I alle Tilfælde anede de ikke, om deres Mænd eller voksne Børn levede, da Tyskerne brutalt havde splittet alt Familienliv og ført Mændene samt Ungdommen af begge Køn bort til haardt Arbejde paa Østfronten. Men som den ene Kvinde sagde: »Frelseren og Guds Moder kan ingen tage fra os; men vi har nu taget Arbejdet op blandt disse smaa; thi om Guds Moder i Dag havde levet paa Jorden, vilde hun have viet sit Arbejde for Børnene og værnet deres smaa, uskyldige Sjæle.«

Der blev jo vild Jubel og Glæde over, hvad jeg bragte dem; thi vel var de tyske Rationer smaa; men de polske var langt mindre og var under Sultegrænsen, hvorfor de maatte søge at faa noget ombord i de danske Skibe, selv om det var livsfarligt. Kvinderne underviste ogsaa Børnene i at læse og skrive. Jeg overværede en Time af Undervisningen, som begyndte med Sang og Bøn. Og hvor disse to Kvinder dog trods alt kunde bede for deres brutale Undertrykkere. Da forstod jeg Herrens Ord: »Om I dog maatte være et«, og det bliver vi, naar vi i Aand og Sandhed tilhører ham.
